

A TITOK NYITJA HA NEM LENNE!

Eppen negyven éve annak, hogy Nagy Lajost és Illyés Gyulát meghívták a Szovjet Irószövetség Kongresszusára. Még ugyanabban az évben — 1934-ben — meg is írták mindkettőn élményeit. Illyés Gyula az „Oroszországi utazás” című jegyzetét azzal fejezte be, hogy mindenütt — ahol csak járt e rövid idő alatt — Oroszország és Szovjet-Oroszország „titkát” kereste. Gorogyecet azonban — azt a várost, ahol a titkok meglelni vélték — már nem láthatta, kötelessége hazaszóllította.

Ez a néhány kedvesen ironikus sor járt a fejében, amikor végzős orosz szakos évfolyamtársaimmal felszálltam Pesten a Tisza-expressz egyik hosszú, zöld kocsjába.

— Vajon mi megleljük-e a titkot?

— Vajon mennyit változott az emberek életmódja, gondolkodásmódja az eltelt negyven esztendő alatt? — Ezekkel a kérdésekkel éreztünk meg Leningrádba.

A város — mondanom sem kell — elbűvölt bennünket. Az első időszakban éppen ez okozott gondot: megszokni azt, hogy nem vagyunk „turisták”: nemcsak azért jöttünk, hogy megcsodáljuk a „Bronzlovast”, a Téli Palotát, az Ermitázs kiállító termet, a Péter-Pál Erőd félelmetes méreteit, hanem azzal a feladattal utaztunk ki, hogy a Szegeden szerzett ismereteinket megállítsuk a Zsdánov Egyetem falai között.

S erre volt is alkalmunk! Heti három napunk volt „foglalt”: orosz beszédgyakorlat, nyelvtan s a mai szovjet irodalom — szerepeltek a programban. A mindennapi munkánkon kívül speciálkollégiumot is választhattunk. Így ismerkedhettünk meg olyan hírességekkel, mint a realizmus nagy ismerője: Bjalij professzor, vagy mint Majakovszkij barátja: Makaszimov professzor. Hallhattuk a — nálunk nemrég magyarul is ismertté lett — Jurij Lotman professort is, aki a Szovjetunióban egyik szemiotikai kutatások egyik szervezője és irányítója. Megismerkedtünk az Irodalomtudományi Intézet, a Puszkinszkij Dom néhány munkatársával és munkájukkal is.

A szakszemináriumokat és a diákköri üléseket is látogatva úgy tűnt, hogy keményebb, komolyabb munka folyik ott, mint nálunk. Tanulhatnánk abból is, hogy a nyelvintézés (nemcsak egyetemi, de középiskolai szinten is) sokkal magasabb színvonalú.

Így értettük meg azt is, hogyan érthettek el igen jó eredményeket a nyelvtanulás terén a kollégiumunkban lakó szovjet

egyetemi hallgatók. Erdekelt bennünket az is, hogyan gondolkodnak, mit tudnak rólunk ezek az egyetemisták. Azt sejtettük, hogy a Szovjetunióban az információáramlás még kissé egyoldalú. Való igaz, hogy ezeknek az egyetemistáknak nincs annyi alkalmuk külföldre utazni, mint nekünk, és meglepően jól tájékozottak voltak s így termékeny vitákra volt lehetőségünk. (Annál is inkább, mert a szovjet egyetemistákon kívül olyan amerikai fiatalok is laktak velünk, akik szintén jól beszéltek már oroszul.) Mind e viták alkalmával, mind leningrádi fiatal költők estjéi követő beszélgetésen az volt a benyomásunk, hogy a szovjet fiatalok a hagyományokat meg nem tagadva s mégis újat teremtve alkotnak és gondolkodnak.

Mi magunk is éreztük, hogy ismeretszolgunk és barátságunk a leningrádi fiatalokkal — csak szűk keresztmetszetét nyújtja e nagy ország életének s ezért szorgalmaztuk a kirándulásaink megszervezését. Kívánságunkat

hogy mi mindent teremtettek, építettek az elmúlt negyvenötven esztendőben, amióta a Szovjetunióhoz tartoznak.

Utazásaink és mindennapjaink alkalmat adtak arra is, hogy elbeszélgethessünk a hétköznapi „egyszerű” munkásaival és parasztaival. S ez nem is volt olyan nehéz, hiszen a Szovjetunióban a repülőgép valóban olyan „elpolgáriult” közlekedési eszközzé vált, mint másutt a vonat, vagy az autóbusz. Második-harmadik repülőutunkon már nem csodálkoztunk, ha kocsaras-szatyros néni vagy bácsika volt az útitársunk. Az ilyen beszélgetéseken hívták föl a figyelmünket arra, hogy mi a legfőbb erényük ezeknek az embereknek. Talán az, hogy nincs „takargatni valójuk”. (Ez a fogalom hiányzik is a szótárunkból!) Ha vannak hibáik, ha látják maguk körül a hiányosságokat (mert még vannak), azt nem szégyellik bevallani, nem „takargatják”. Az eredményeikre azonban annál inkább tudnak büsz-

Olykor felkiáltójellel, máskor kérdőjellel, sokszor a végén bizonytalan értelmezést sugalló három ponttal — ha nem lenne érezhető, néha hallható is ez a ha nem lenne; akkor bizonyára előre tartanánk a nőpolitikai határozat megvalósításában. Sajnos, van. Magánbeszélgetésekben többnyire kerek kimondva, „hivatalosan, testületi állásfoglalásoknál az ellenkező előjelű vélemény mögött meghúzódva, érezhetően: van. Előléptéseknél, minősítéseknél vagy vezető választásoknál sajnos érzékelhető egyetemünkben, ha nők kerülnek szóba, hogy „Egyetérték a kinevezéssel, kitüntetéssel, támogatással, hiszen a nőhatározat...” — de sokszor, érezhető az idézett mondattörédek folytatásaként sokszor az is, hogy „ha nem lenne nőpolitikai határozat, akkor ez a nő — vagy a nő — szóba sem jöhetne”. Többségükben férfiak vélekednek így, de olykor (kevés kivétellel) maguk a nők is. Ezek óta hallani, érezni e torz szemlélet torz megnyilvánulásait, s sajnos évek óta nem vesszük észre vagy nem akarjuk észrevenni az ilyen vélekedést és nem szállunk vitába vele. Van, akik szerint azért, mert „eleve meddő vita ez most még, éveknél kell eltelnie, hogy a szemlélet megváltozzon”, mások szerint azért, mert „ez nem is létezik, álprobléma; hiszzen olyan sokat tettünk a nőkért az utóbbi években”.

Igaz, valóban sokat tettünk. A tudományegyetemen is, az orvosegyetemen is számos olyan intézkedésre került sor, amelyek a nők helyzetén igyekeztek könnyíteni. Ezeknek az intézkedéseknek zöme elsősorban azt szolgálta, hogy az egyetemeken oktató nőkre nehezedő „egyetemen kívüli”, családi terheken könnyítsunk” (például gyermekek bölcsődei, óvodai elhelyezéseivel, szabad szombat biztosításával, családok üdülbeutalókkal stb.). A statisztikák azt is mutatják, hogy a határozat előtti időkhöz képest mostanában több nő részesített jutalomban, kitüntetésben, illetve léptettek elő. — Am ez utóbbiaknál valahogy az esetek többségében érezhető volt az a bizonyos „ha nem lenne”.

S az eddig tették mellett egy statisztikával könnyen kimutatható lenne az is, hogy az oktató nők szakmai előbbre haladásáért, magasabb tudományos minősítésük eléréséért, vezető beosztásba való kerülésükért még alig tettek valamit egyetemünk legfőbb intézetében. A tudományos munkában, a vezetésben még igen messze vannak a nők az egyenrangúságtól. — Vajon miért?

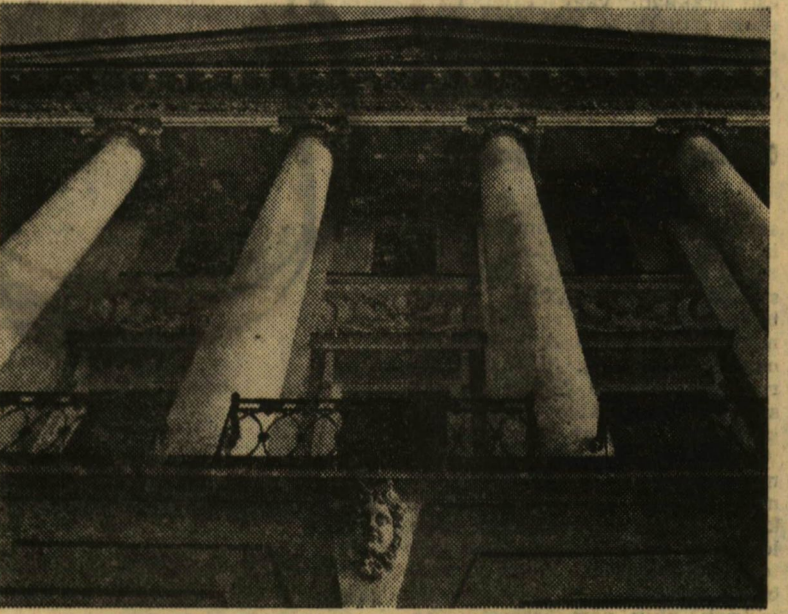
Erről beszéltem a napokban a két egyetem két vezetőjével, dr. Tényi Mária egyetemi tanárral, az Általános Orvostudományi Kar dékánhelyettesével és dr. S. Köves Erzsébet tanszékvezető docenssel, a Természettudományi Kar dékánhelyettesével. Nem az intézményeinkben oktató nők helyzetét több évtizedes tapasztalataik alapján kiválóan ismerő beszélgetőpartnereim, s nem is e sorok írója a „felelős” azért, hogy eszmecserénk eredményeként olvasóink most nem egy „szabályos” nőnap interjút tartanak a kezükben — hanem a helyzet bonyolultsága; a sokféle ha nem lenne probléma. Amikre ha igazán előbbre akarunk lépni oda kellene figyelni, megoldásukért tenni kéne végre valamit. Íme egy nemcsak „nőnap” csokorra való” ezekből:

Tényi professzornő véleménye szerint: — A nők ugyanolyan értékűek, mint a férfiak, az élet minden területén. Ugy értem, hogy nincs szükségük az egyetemen dolgozó nőknek sem túlzott segítésre. Legfeljebb több biztatásra. A nőkben nincs elég kezdeményezőkézség — szokták mondani a férfi kollégák. Igaz, a magasabb tudományos minősítésért kevesebb nő indul harcba, mint férfi. De az is igaz, hogy a nők közül kevesebbet is ösztönöznek erre az intézetvezető, a kollégák, mint a férfiak közül. Az intézetekbe bekerülő fiatal nőket egy ideig ambicionálják, aztán (rendszerint a családalapítás után) már nem törődnek velük eleget; s hagyják megrekedni őket az adjunktusi fokon. A megállásért persze a nők is felelősek; több bátorság, kitartás kellene a részükről is. Egyáltalán nem törvényszerű az sem, hogy például az egyetemen dolgozó házaspárok közül a nőnek kell lemondani az előrehaladásról. Azt hiszem, férfiak és nők egyaránt felelősek ezért a megrekedésért. És azért is, hogy a nők többségének nincs alkalmuk olyan oktató, tudományos és társadalmi munkagyakorlatot szerezni, ami alkalmassá tehetné őket arra, hogy vezető beosztásban tevékenykedjenek. Hatékonyabban kellene cselekedniük az olyan vélekedéseket, hogy „a nő fizikailag kevesebbet bír, mint a férfi” vagy „azért nem alkalmas vezetőre, mert szubjektív, kiegyensúlyozatlan alkat”.

A fenti gondolatokat akár a dr. S. Köves Erzsébettel folytatott beszélgetésből is idézhettem volna. Szerinte is: — Ott a problémák gyökere, hogy a nők többsége megáll a kisdoktori fokozatnál, az adjunktusságnál. S nem azért nem kandidál, mert nem képes rá, hanem mert nem kap hozzá elég biztatást, segítséget a tanszékvezetőjétől, munkatársaitól, s nem utolsósorban a férjétől. Nálunk a TTK-n sajnos még olyan rossz szemlélet is hat, többek között, hogy a nőnek nincs műszaki érzékük, nem tudják kezelni a műszereket, vagy megállapítani, hogy mi a hibájuk. Cáfolom ezt. Az igazság inkább az, hogy többnyire nem is töreksznek arra, sem a vezetők, de még az iskolák és főiskolák sem; hogy ezt a műszaki érzéket fejlesszék. Persze, a nők is lehetnének e téren kezdeményezőbbek. A családalapítást követő kritikus korszakban is többet kellene vállalniuk. A családért vagy éppen a férj magasabb tudományos fokozatáért nem kell szükségszerűen lemondaniuk a saját fejlődésükről. Nem igaz, hogy a tudományos munkával, a vezető beosztással járó plusz megterheléseket nem bírják, hanem inkább a „több műszakos” munkát. Szerintem fejelemezettebbek, kitartóbbak tudnak lenni férfi kollégáinknál. — A káderevelésnél, az előléptetések tervezésénél talán jobban figyelembe kellene venni az itt általunk említett jelenségeket.

A felvetett szemléletbeli problémákat, a nők előbbre haladásával kapcsolatos gondokat — azokat is, amiket itt most nincs lehetőségünk felsorakoztatni, de amik a fentiekhez szorosan kapcsolódnak — jó lenne egyszer igazán alaposan átgondolni, s elkezdni tevékenykedni azért, hogy felszámoljuk őket. Hogy igazán, belső meggyőződésből fakadóan munkálkodjon mindenki — nő és férfi egyaránt és együtt — a nőpolitikai határozat megvalósításáért.

SZABÓ MAGDOLNA

Leningrád egyik szép épülete (Fotó: G. Bárdos)

teljesítették s — ha rövid időre is, de — betekintést nyertünk Észtország, Lettország, Litvánia, Románországot és Grúzia életébe. A néhánynapos utakon is nyilvánvalóvá vált, hogy ezekben a köztársaságokban (kivéve Örményországot) sok tekintetben magasabb az életszínvonal, mint Oroszországban s bebizonyosodott — minden korábbi kétkedésünket megcáfolva —, hogy a lenini nemzetiségi politika megvalósult a Szovjetunióban.

A köztársaságok nagy részében (s érdekes módon leginkább Örményországban) büszkeséggel beszéltek arról vendéglátóink,

kék lenni. S talán ebben sejtettünk mi-meg valamit abból a becsületességből és tisztaságból, amivel felverték magukat ezek az emberek.

Az igazság az, hogy Gorogyecet s véle az „igazi titkot” nem leltük meg mi sem, nem láthatuk meg. Ehhez talán kevés is volt egy fél év, de ahhoz elégnék bizonyíték, hogy világosabban látnunk s hogy tiszta szívvel állhatunk majd a tanítványaink elé, amikor ennek a népek a nyelvét, kultúráját és történelmét kell tanítanunk.

SZIGETI LAJOS

FORRADALMI IFJÚSÁGI NAPOK 1975

JATE:

- Március 15. 10 óra kari ünnepségek
- 11 óra koszorúzás a Kossuth szobornál
- 14 óra kulturális program az Auditórium Maximumban: (az Egyetemi Színpad, a Népi Táncosport és az Egyetemi Énekkar előadása.)
- 14 óra sportversenyek (Ady-tér)
- 19 óra új magyar film vetítése az Auditórium Maximumban
- 19 óra kollégiumi megemlékezések március 15-ről (Herman és Móra kollégium)
- Március 21. 9 óra Országos UNESCO konferencia a JATE KISZ-klubban
- 10 óra Kari megemlékezések, ünnepségek
- 11 óra Koszorúzás a Tanácsköztársasági Emlékműnél
- 16 óra Politikai plakát kiállítás megnyitása a JATE KISZ-klubban. (Megnyitót mond: Papp István, a JATE KISZ-bizottságának titkára.)
- 17 óra Az Egyetemi Színpad dokumentum műsora a JATE KISZ-klubban
- Március 23. Finn vendégek megérkezése, fogadásuk a JATE KISZ-klubban
- Március 24. 19 óra A Népi Táncosport bemutatja az Auditórium Maximumban
- 21 óra A turkui fotókiállítás megnyitása a JATE KISZ-klubban

- 21,30 óra Baráti találkozó a finn vendégekkel a JATE KISZ-klubban
- Március 25. 19 óra A finn Big Band zenekar előadestje az Auditórium Maximumban
- Március 18—20 között: a KISZ-alapszervezetekben előadások, vitákörök a hazafiság és internacionalizmus kérdéseiről, illetve hazánk felszabadulásának témaköréből.
- Március 26—27: Egyetemi Kollégiumi Napok
- Tanárképző Főiskola:**
- Március 13. 19 óra A KISZ-alapszervezetek megemlékező műsora az 1848-as forradalomról a Tamási Áron Klubban.
- Március 15. 10 óra megemlékezés március 15-ről (a díszteremben)
- 11 óra koszorúzás a Klauzál téri Kossuth szobornál
- 14 órától ünnepi kulturális műsor a főiskolai klubban
- Március 18. Főiskolai politikai vetélkedő a klubban
- Március 19—20: a KISZ-alapszervezetek megemlékezései a Tanácsköztársaságról és a KISZ megalakulásáról
- Március 21. 10 óra Ünnepség (a díszteremben)
- 11 óra Koszorúzás a Tanácsköztársasági Emlékműnél
- Március 25—26: A Felszabadulási beszámoló megemlékezése a KISZ-alapszervezetekben.

SZOTE:

- Március 15. 9 óra 30 perc egyetemi ünnepség a Szemészeti Klinika tantermében
- 11 óra részvétel a központi ünnepségen a Klauzál téren
- 14 órától a Forradalmi Ifjúsági Napok sportrendezvényei a SZOTE sportpályáján, az Apáthy kollégium tornatermében és a Jancsó kollégiumban
- 16 órától kulturális rendezvények a klubban
- Március 21. 19 óra: Megemlékezés az Apáthy István kollégium nagytermében.
- Március hónapban az Orvostudományi Egyetemen is feldolgozzák a KISZ-vezetők, csoportok a „Szocialista hazafiság — proletár internacionalizmus, a forradalmiság ma” témakörét. Sor kerül a témáról diákszeminárium rendezésére; referátum — pályázatot is írtak ki. Sor kerül a „Megyék 30 éve” sorozat folytatására a klubban, s új sorozatot indítanak ugyanacsak a klubban Hazánk 30 éve címmel. Egyetemi politikai vetélkedőket is rendeznek a szocialista Magyarország 30. évének történelmét, eredményeit magában foglaló kérdéskörben. (Ezről a rendezvényekről, időpontjukról és helyszíneikről az Universitasban, illetve plakáton értesítik majd a szervezők a hallgatókat és az oktatókat.)

A Szegedi Orvostudományi Egyetem MSZBT Tagcsoportja, a Népfőrdöntés és Barátság Bizottsága üsszegetemi gyűlést tartott február 25-én délután a Szemészeti Klinika előadótermében, ahol a szovjet orvostudomány kiemelkedő személyiségéről, Petrovics Filatovról emlékeztek meg születésének 100. évfordulóján. Dr. Kulka Frigyes egyetemi tanár, a SZOTE MSZBT tagcsoportjának vezetője nyitotta meg a megemlékező ünnepséget, majd dr. Oláh Miklós adjunktus málta Filatov professzornak, a kiváló szemorvosnak kutató és pedagógus tevékenységét. (Képünkön dr. Oláh Miklós előadás közben.)